

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ

© Савчак Н.П., Фамуляк Я.Є., 2014

Розглянуто основні проблеми та завдання дизайну архітектурного середовища сільських поселень України на сучасному етапі суспільного розвитку. Пропонується підхід до формування концепції дизайну архітектурного середовища українського села на основі принципів модернізації та спадкоємності архітектурного простору.

Ключові слова: дизайн архітектурного середовища, сільське поселення.

In the article are considering the main problems and tasks of the design for architectural environments of Ukrainian countryside on the modern stage development of society. The approach to forming the conception for design of the architectural environment of Ukrainian country on the foundation principles of modernization and heritage of the architectural space are proposing.

Key words: design of the architectural environment, rural settlement.

Постановка проблеми

Проблеми дизайну архітектурного середовища сільських поселень у сучасних умовах становлення України як незалежної держави постають в новому світлі суспільних та економічних реформ, які запроваджуються на селі. Реформи, які проводяться на селі, покликані кардинально змінити мислення та ставлення селян до архітектурного середовища, в якому вони живуть, до землі й сільськогосподарського майна, до екології, збереження природних багатств.

На підставі базових теоретичних розробок кінця ХХ ст. можна вважати, що реконструкція сільського поселення полягає в тому, щоб відповідно до сучасних вимог реструктуризувати сільськогосподарське виробництво та соціально-побутову інфраструктуру, змінити архітектурно-планувальну систему, зважаючи на художньо-композиційні засади й існуючі традиції [1]. Розроблення нових методів реновації архітектурних об'єктів на території сільських поселень, перетворення їх архітектурного середовища є важливим та відповідальним завданням для дизайнерів-архітекторів.

Дизайнери-архітектори повинні навчитись зіставляти й гармонізувати формальні і кольорові композиції в неживій і живій природі. Кристали, мушлі, рослини, поєднання форм з характерним для них принципами стискування, розтягу, згину показують, що слідувати природі не тільки бажано, а й необхідно [2]. Для цього багато уваги слід приділити сільській людині у вивченню механізмів естетичного сприйняття, враховуючи і знання з психології.

Виходячи із цих потреб, необхідно формувати мету та завдання дизайну архітектурного середовища сільських поселень України.

Формування цілі статті

Метою дизайну архітектурного середовища сільських поселень є створення й реалізація цілісного і високоякісного архітектурного середовища українського села, що відповідає сучасним потребам динамічного суспільного розвитку та водночас репрезентуватиме та зберігатиме регіональні й національні особливості в їх індивідуальності.

Завдання дизайну архітектурного середовища сільського поселення:

1. Забезпечення високої якості середовища в житловій архітектурі, виробничій сфері та при наданні послуг.
2. Підняття престижу села як місця проживання та відпочинку.
3. Збереження та розвиток ідентичності населених місць.

Виклад основного матеріалу

Важливою проблемою дизайну архітектурного середовища сільських поселень є з'ясування того, на якому етапі історичного розвитку знаходиться архітектурний об'єкт або комплекс об'єктів, які формуватимуть архітектурне середовище цього поселення, його ландшафтне оточення та географічні характеристики, роль і значення в системі розселення регіону.

Упорядковуючи сільські поселення, слід поділити їх на звичні функціональні зони, що позбавить нас плутанини надалі. Слід розбити їх на змінні функції та намагатися змінювати структурні елементи. Структурними елементами прийнято вважати громадський центр, сельбищну територію та виробничу зону. Кожну із зон потрібно розглядати, враховуючи всі чинники [3]. Останнім часом все більше уваги приділяється впорядкуванню території як міських площ, паркових зон, так і присадибних ділянок.

Естетика і дизайн зміцнили свої позиції не тільки в оздобленні затишної кухні, спальні або вітальні, але й території, що прилягає до будинку. У людей з'являється бажання створювати навкруги житлового будинку прекрасні живі природні куточки, поєднуючи декоративні садові рослини з кам'яними стежинами і майданчиками для відпочинку, акуратно викладеними тротуарною плиткою. Застосування різних елементів мощення також дає змогу оформити внутрішньодворові майданчики, паркові зони, тротуари, автомобільні стоянки тощо [4]. Різноманітність поєднання геометричних форм плитки допомагає створювати малюнки залежно від ландшафтного та архітектурного стилю будинку.

Зріс і попит на ковані вироби для оформлення ландшафту ділянки. Можна створити вишуканий ландшафт присадибної ділянки, але по-справжньому прикрасити, запропонувати щось нове, свіже й оригінальне можна лише за допомогою різноманітних кованих виробів, призначених спеціально для саду. Цими речами можуть бути ковані садові меблі, альтанки, ліхтарі [4]. Сад, прикрашений кованими світильниками, лавками та гойдалками, стане подібним до чарівних, дещо фантастичних королівських садів, де прогулюються галантні кавалери та прекрасні дами.

Модульні бетонні елементи також часто застосовують для вирішення завдань архітектурного дизайну у благоустрої території. Їх кольорова гама та різноманітна форма дають можливість створювати неповторні витвори. У поєднанні з елементами мощення конструкції з модульних квітників створюють оригінальні архітектурні композиції – це і декоративні паркани, підпірні стіни, і квіткові балкони тощо. Порожнини у виробках можна заповнити ґрунтом, що дає можливість вирощувати декоративні рослини і квіти на горизонтальних і вертикальних площинах конструкцій [5].

Дороги, доріжки, стежки, майданчики – одні з найважливіших планувальних елементів не тільки ландшафтно-архітектурної – це також і найважливіший елемент розвитку цивілізації. У всі часи правителі держав, імперій звертали особливу увагу створення і облаштування доріг. Для цього застосовувалися різноманітні матеріали – від деревини до гранітних і мармурових плит. Проте найкращим матеріалом для створення доріг є колота гранітна бруківка. Насиченість кольору бруківки з часом не втрачається, візерунок на камені ніколи не повторюється, що надає дорожнім покриттям неповторного вигляду. Тому гранітна бруківка має незаперечні естетичні переваги перед асфальтом і бетонними плитами і налаштовує людину до сприйняття ландшафту загалом. Доріжка на присадибній ділянці є її основою, оскільки своєю формою та згинами визначає стиль і характер організації простору садиби. Вона не тільки пов'язує між собою окремі об'єкти: будинок, басейн, сад, але ще й прикрашає ділянку.

Не менш важливим елементом садово-паркового дизайну є освітлення. Освітлюючи відкритий простір ділянки та фасади будинків, необхідно витримувати вибраний архітектурний стиль у дизайні світильників, кольорі та інтенсивності світла кожного джерела тощо [6].

Вода – один з гнучких елементів дизайну архітектурного середовища у побудові ландшафту. Вона здатна створити особливу психологічну атмосферу. Це може бути водойма природної форми, кам'яний настінний фонтан, бочка або ваза з водою. Невеликі струмки води, фонтани, водограї, каскади допомагають зберегти душевну рівновагу. Тип штучної водойми має відповідати доквіллю і гармоніювати з архітектурою будівель. Скляні поверхні та форми – це й будівлі, й окремі їх частини. У них щораз по-новому дизайнери використовують властивості скла: прозорість, дзеркальність, колірний тон – для вирішення широкого спектра професійних завдань і досягнення найнеімовірніших архітектурних ефектів. Сполучення структурних фасадів зі скла й металу, з

навісними конструкціями з каменю та цегли допомогло розкрити підкреслену виразність асиметричних композицій з перетином контрастних поверхонь зі скла та інших матеріалів.

Дизайн громадського центру села має відповідати соціально-економічним перетворенням на селі. Для вирішення планувальної структури архітектурного середовища громадського центру доцільно застосувати прийоми трансформацій приміщень у їх багатоцільовому застосуванні. Якщо громадський центр складається з декількох будівель, потрібно, щоб у планувальному вирішенні він створював ансамбль (інтер'єр) площі, де всі об'єкти доповнювали б один одного. Основним же завданням реконструкції, реновації громадського центру села слід вважати послідовне вдосконалення архітектурного середовища, забудову та благоустрій через послідовний перехід від існуючого стану до проєктованого.

Головним принципом архітектурно-планувальної організації селянських садіб в Україні є забезпечення максимальних зручностей в реалізації соціальних, побутових і виробничо-господарських потреб сім'ї з врахуванням раціонального використання ділянки забудови. Принципи планувальної і композиційної організації селянського двору завжди мають відповідати своєрідності ландшафту, його території та природного оточення і таким вимогам:

- підпорядкування функціональної і просторової організації єдиному композиційному вирішенню, узгодженому з домінуючими елементами природного середовища;
- формування структурних і просторових зв'язків із ландшафтом, збереження і активна участь у формуванні внутрішнього середовища садиби природних компонентів;
- максимальна захищеність від несприятливих зовнішніх впливів, розкриття просторів садиби у внутрішнє середовище, яке домінує в загальному композиційному вирішенні;
- створення камерних, локальних просторів всередині спільного простору господарського двору садиби, які розвиваються на основі просторової диференціації основних видів діяльності і специфіки процесів;
- композиційна єдність та зорова рівновага між житловою і господарською забудовою;
- досягнення оптимальних співвідношень між забудованими і озелененими ділянками селянського двору.

Висновки

На сучасному етапі перетворення архітектурного середовища сільських поселень України можна назвати такі проблеми:

1. Занепад сільського господарства, спричинений тривалим руйнуванням приватного сектора, створенням штучного “колективного” та державного господарювання з їх повним розвалом у 90-ті рр. ХХ ст. та неврегульованість земельних відносин призвели опосередковано до деградації архітектурного середовища багатьох сільських поселень.

2. Нові суспільні стосунки, формування нових форм адміністрування на рівні районів та сільських рад, зокрема ліквідація керівного впливу партійних організацій, посилення впливу церкви призвели до потреби переглянути старі нормативи та схеми громадських центрів сіл.

3. Урбанізація як один з наслідків активного перерозподілу виробничих відносин та суспільних трансформацій в Україні спричиняє активну міграцію молодого й активного сільського населення до міст, де є більша можливість отримати роботу та відповідний рівень послуг, а також – вищими є шанси самореалізації суспільно активних, творчих та підприємливих осіб.

4. Демографічний спад призвів до різкого перегрупування людських ресурсів та втрати потенціалу росту значної кількості сільських поселень, розташованих на периферії урбанізованих територій.

5. Активна глобалізація інформаційного простору та сфери товарів широкого вжитку призводить до прогресивної втрати ідентичності й регіональних особливостей архітектури та побутової сфери сільських мешканців – базових носіїв українських національних традицій.

Відповідно на сучасному етапі пропонується розробити комплексний підхід до формування концепції дизайну архітектурного середовища українського села на основі принципів модернізації та спадкоємності архітектурного простору населеного місця.

1. *Архітектурно-просторова організація сіл: Питання реконструкції* / К. Бистряков, Л.Г. Литвинов, Ю.Ф. Хохол. – К.: Будівельник, 1991. – 98 с. 2. *Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єра.* – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 300 с. 3. *Аграрна реформа в Україні // Законодавчі акти і нормативно-методичні документи (1996-1999) / За ред. акад. УААН М.Зубця.* – К., 1996. – 332 с. 4. *Журнал “Особняк”.* – № 4 (35). – К., 2004. – С. 27 – 31. 5. *Журнал “Особняк”.* – № 2 (33). – К., 2004. – С. 72 – 73. 6. *Капак М.М. Традиції та відродження “зеленого” туризму в Прикарпатті // Журнал “Особняк”.* – № 2 (29). – К., 2003. – С. 30-34. 7. *Буравченко С., Чижевський О. “Скляна” архітектура // Журнал “Особняк”.* – № 4 (31). – К., 2003. – С. 16 – 23.

УДК 711

О.В. Сінкевич

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища

АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ В ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНОМУ МІСЬКУ СТРУКТУРУ М.РІВНОГО СУЧАСНИХ ТЕАТРАЛЬНО-ВИДОВИЩНИХ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД

© Сінкевич О.В., 2014

Досліджено театральну мережу м. Рівного XVIII–XX ст. Розглянуто особливості формування сучасного простору для масових видовищ та театральних дійств.

Ключові слова: сценографія, театрально-видовищний комплекс, глядацький зал, об'ємно-планувальна схема, амфітеатр.

The article examines theater network of Rivne in XVIII–XX century and prospects the features of formation of modern space for public events and theatrical performances.

Key words: scenography, theater and entertainment complex, auditorium, space-planning scheme, amphitheater.

Постановка проблеми

Усвідомлення цінності та збереження культурної спадщини справедливо вважається показником рівня розвитку суспільства. Дослідження об'єктів національної культури є одним із основних завдань науковців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Сьогодні відчувається певний дефіцит фахової наукової літератури з вивчення архітектури театральних видовищних будівель і споруд на Волині. Деякі описи цих споруд знаходимо у працях О. Прищепи, С. Степанюк, Я. Поліщука, І. Жилінського, В. Проскуракова.

Формулювання цілі статті

Метою статті є дослідження театральної мережі міста Рівного та пошук ділянок у місті, які можуть підходити для проектування сучасних театральних видовищних комплексів. Дослідження ґрунтується на пошуку історичних місць, де відбувалися театральні видовища, а також на існуючому містобудівному стані м. Рівного.